Ulkoasiainvaliokunta

Torstai 27.6.2024 klo 12.00—16.30

Läsnä
puheenjohtaja Kimmo Kiljunen sd
varapuheenjohtaja Sofia Vikman kok
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Antti Kaikkonen kesk (1, 2, 3, 4, 5) (6 osittain)
jäsen Atte Kaleva kok
jäsen Anne Kalmari kesk (1, 2, 3, 4, 5) (6 osittain)
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Johannes Koskinen sd
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Veijo Niemi ps
jäsen Jussi Saramo vas
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Timo Harakka sd (7, 8) (6 osittain)
varajäsen Sakari Puisto ps
varajäsen Mikko Savola kesk (7, 8) (6 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Tiina Larvala
valiokuntaneuvos Jonna Savola

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 15 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Valtioneuvoston selvitys: Kansainvälisen avun antaminen Ukrainaan

Valtioneuvoston UTP-selvitys UTP 4/2022 vp

UTP-jatkokirjelmä UTPJ 35/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 36/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 37/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 39/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 42/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 43/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 51/2022 vp

UTP-jatkokirjelmä UTPJ 52/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 54/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 63/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 66/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 2/2023 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 7/2023 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 17/2023 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 21/2023 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 29/2023 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 31/2023 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 36/2023 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 40/2023 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 1/2024 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 7/2024 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 16/2024 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 23/2024 vp
Liiteasiakirja PLM muistio 20.6.2024 Kansainvälisen avun antaminen Ukrainaan ; A 3
Liiteasiakirja PLM muistion liite Kansainvälisen avun antaminen Ukrainaan

Jatkokirjelmä UTPJ 23/2024 vp - UTP 4/2022 vp on saapunut eduskuntaan.

Valiokunta päätti perustuslain 50 §:n 3 momentin nojalla, että asian käsittelyyn osallistuvien valiokunnan jäsenten on noudatettava vaiteliaisuutta muistion käsittelyssä.

Valiokunta merkitsi asian tiedoksi.

Valiokunta lähetti tiedoksi puolustusvaliokuntaan jatkokirjelmän UTPJ 23/2024 vp - UTP 4/2022 vp.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

4. Valtioneuvoston selvitys ehdotuksesta neuvoston päätökseksi koskien rajoittavien toimenpiteiden kohdistamista tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin ottaen huomioon Valko-Venäjän tilanne

Valtioneuvoston UTP-selvitys UTP 3/2011 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 15/2015 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 7/2016 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 3/2017 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 4/2018 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 17/2020 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 25/2020 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 28/2020 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 10/2021 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 11/2021 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 12/2021 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 21/2021 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 23/2021 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 22/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 26/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 57/2022 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 20/2023 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 22/2024 vp
Liiteasiakirja EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Valko-Venäjään kohdistettujen pakotteiden muuttaminen : A 4

Jatkokirjelmä UTPJ 22/2024 vp - UTP 3/2011 vp on saapunut eduskuntaan.

Valiokunta päätti perustuslain 50 §:n 3 momentin nojalla, että asian käsittelyyn osallistuvien valiokunnan jäsenten on noudatettava vaiteliaisuutta, kunnes asiasta on tehty neuvoston päätös.

Valiokunta hyväksyi eduskunnan kannan UaVEK 5/2024 vp: Valiokunnalla ei ole huomauttamista valtioneuvoston toimintalinjaan.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Valtioneuvoston selvitys: Kriisinhallintakatsaus, kesäkuu 2024; Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan sekä kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevan lain nojalla toteutettavaan toimintaan

Valtioneuvoston UTP-selvitys UTP 26/2024 vp

Valtioneuvoston UTP-selvitys UTP 26/2024 vp ; A 5
Liiteasiakirja UM muistio 18.6.2024 Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan
Liiteasiakirja UM liite Operaatiokohtainen katsaus Suomen kriisinhallintaosallistumiseen
Liiteasiakirja UM liite Kriisinhallintakartta

Asia on saapunut eduskuntaan.

Valiokunta päätti ryhtyä käsittelemään asiaa.

Valiokunta päätti kuulla asiantuntijoita.

Valiokunta lähetti asian mahdollisia toimenpiteitä varten puolustusvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 58/2024 vp

Valiokunnan lausunto PuVL 7/2024 vp
Valiokunnan lausunto LaVL 13/2024 vp
Valiokunnan mietintöluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi ; A 6

Sihteeri esitteli mietintöluonnoksen.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi mietintöluonnoksen muutettuna.

Kpl 4: Ed. Saramon esityksestä ja ed. Vikmanin täydennyksin päätettiin yksimielisesti poistaa kolmannen virkkeen lopusta seuraava: ”…ja kahdenvälisen yhteistyön tiivistäminen Yhdysvaltojen kanssa edistää osaltaan myös Naton pelotetta ja puolustusta".

Kpl 21: Ed. Kiljusen ja ed. Koskisen ehdotuksista päätettiin yksimielisesti muokata kappale kuulumaan seuraavasti: Puolustusyhteistyösopimuksen määräyksistä ainakin sovittui-

hin tiloihin ja alueille pääsemistä koskevalla 3 artiklalla, materiaalin ennakolta sijoittamista koskevalla 4 artiklalla sekä ilma-alusten, alusten ja ajoneuvojen liikkumista koskevalla 11 artiklalla voi olla liityntä ydinräjähteitä koskeviin kysymyksiin. Kyseiset artiklat sisältävät edellä selostetun konsultaatiovelvoitteen, joka mahdollistaa tapauskohtaisesti eri tasoilla Suomen näkökohtien esiintuomisen sopimuksen määräyksiä sovellettaessa. Suomi voi eri vaiheissa todeta sen muutoinkin tiedossa olevan seikan, että Suomen lainsäädäntö ei mahdollista ydinräjähteiden maahantuontia. Ulkoasiainvaliokunta korostaa puolustusvaliokunnan tavoin Yhdysvaltojen velvoitetta kunnioittaa kaikissa olosuhteissa Suomen suvereniteettia, lainsäädäntöä ja kansainvälisiä velvoitteita (PuVL 7/2024, s. 7). Esityksen perusteluissa käytetyt sananmuodot ”voisi esimerkiksi ilmoittaa" ja "tulisi noudattaa" eivät valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan tarkoita sitä, että esimerkiksi ydinenergialakia koskevien säännösten soveltamisessa ja velvoittavuudessa olisi miltään osin tulkinnanvaraa.

Kpl 25: Ed. Saramon, Vikmanin, Kiljusen, Kauman ja Koskisen ehdotuksista päätettiin yksimielisesti muokata kappale kuulumaan seuraavasti: Hallituksen esityksen perusteluissa on käsitelty tilojen tai alueiden osien osoittamista Yhdysvaltojen yksinomaiseen käyttöön sekä tähän liittyvää kansallista päätöksentekoa (HE, s. 50- 51). Yksinomaiseen käyttöön osoittaminen edellyttäisi aina Suomen myötävaikutusta ja se voisi kohdistua esimerkiksi tiettyihin huoneisiin jostain rakennuksesta, kokonaiseen rakennukseen tai myös kokonaisiin sovittujen tilojen ja alueiden osiin. Päätöksen osoittamisesta tekisi joko Suomen puolustusvoimat, puolustusministeriö tai valtioneuvoston yleisistunto. Päätöksenteon taso riippuisi siitä, kuinka merkittävästä yksinomaisesta käytöstä olisi kyse. Merkittävyys määräytyisi esimerkiksi alueen laajuuden, sijainnin tai käyttötarkoituksen perusteella. Päätösvalta määräytyy Suomen kansallisen lainsäädännön mukaisesti (mm. laki valtioneuvostosta). Merkittävimmissä tapauksissa myös eduskunnan myötävaikutus olisi tarpeen. Ulkoasiainvaliokunta korostaa hallituksen esitykseen sisältyvää kirjausta eduskunnan myötävaikutuksen turvaamisesta asiassa huolehtimalla eduskunnan tiedonsaantioikeuden toteutumisesta (PL 47 § ja 97 §) sekä asian laadun niin vaatiessa eduskunnan vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta perustuslain 44 §:n selontekomenettelyn mukaisesti. Ulkoasiainvaliokunta korostaa, että osoitettaessa tilojen ja alueiden osia Yhdysvaltojen yksinomaiseen käyttöön eduskunnan vaikutusmahdollisuudet on turvattava etenkin silloin kun on kyse laajuudeltaan, sijainniltaan tai käyttötarkoitukseltaan merkittävien tilojen tai alueen tai niiden osien luovuttamisesta. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi selontekomenettelyllä muutoksen merkittävyydestä riippuen.

Kpl 31: Ed. Saramon ja ed. Vikmanin esityksistä päätettiin yksimielisesti lisätä kappaleen loppuun seuraava virke: Ulkoasiainvaliokunta painottaa eduskunnan tiedonsaantioikeutta myös sopimuksen toimeenpanovaiheessa ja näiltä osin on kiinnitettävä huomiota myös siihen, miten välitöntä läheisyyttä käytännössä tulkitaan.

Kpl 33: Ed. Koskisen esityksestä päätettiin yksimielisesti korvata kolmas sana ”toteaa” sanalla ”korostaa”.

Kpl 41: Ed. Haaviston ja ed. Saramon esityksistä päätettiin yksimielisesti korvata kappaleen alun sanat ”kiinnittää huomiota myös” sanalla ”yhtyy”.

Kpl 44: Ed. Saramon esityksestä päätettiin yksimielisesti lisätä kappaleen loppuun seuraava virke: Ulkoasiainvaliokunta korostaa sen varmistamisen tärkeyttä, että sanottu määräaika ei estä rikosvastuun toteutumista.

Kpl 43, 44 ja 45: Ed. Junnilan esityksestä päätettiin yksimielisesti yhdistää kappaleet yhdeksi kappaleeksi.

Kpl 51: Ed. Haaviston, ed. Saramon ja ed. Kauman esityksistä päätettiin yksimielisesti lisätä kappaleen loppuun seuraava virke: Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että eduskunnan vaikutusmahdollisuudet ja tiedonsaantioikeus on turvattava.

Kpl 54: Ed. Koskisen ja ed. Vikmanin esityksistä päätettiin yksimielisesti muokata kappale seuraavaan muotoon: Monet edellä käsitellyt kysymykset selkeytyvät sopimusta edellä mainituin tavoin täydennettäessä ja toimeenpanovaiheen edetessä. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selvityksen tai selonteon puolustusyhteistyösopimusta olennaisesti täydentävistä ja täytäntöönpanoa ohjaavista, sopimuksen ratifioinnin jälkeen sovittavista yhteensovitusmenettelyistä ja yhteistyöjärjestelyistä.

Kpl 55: Ed. Vikmanin esityksestä päätettiin yksimielisesti muokata kappale seuraavaan muotoon: Myös tiedottaminen ja viestiminen sopimuksen käytännön vaikutuksista sekä laajemmin sopimuksen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta merkityksestä on tärkeä tehtävä niin kotimaassa kuin ulkomaillekin, jotta puolustusyhteistyösopimuksen mukaisesta toiminnasta välittyy oikea kuva ulospäin.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

7. Muut asiat

Vahvistettiin syksyn 2024 matkadelegaatiot: Syyskuu/Budapest: pj. Kiljunen, ed. Kalmari ja ed. Kaleva. Lokakuu/Pariisi-Geneve: pj. Kiljunen, vpj. Vikman, ed. Biaudet, ed. Haavisto, ed. Kaleva, ed. Koskinen, ed. Lindberg, ed. Lindtman ja ed. Niemi. Marraskuu/Yhdysvallat: pj. Kiljunen, vpj. Vikman, ed. Kauma, ed. Vähämäki, ed. Junnila, ed. Koskinen, ed. Kaikkonen, ed. Haavisto ja ed. Biaudet.

8. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on keskiviikkona 3.7.2024 klo 09.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Tiina Larvala